<https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-10-2-113-119>

УДК 371

Винарчик Марія

Електронне мовне портфоліо в білінгвальній освіті як новітній метод презентації іншомовної діяльності учня

Анотація

В статті досліджено використання електронного мовного портфоліо в білінгвальній освіті як новітнього методу презентації іншомовної діяльності учня. Обґрунтовано його важливість на сучасному етапі розвитку освіти. Проаналізовано роль електронної платформи в освітньому білінгвальному процесі, оскільки з розвитком новітніх цифрових технологій відбулися також зміни і в його організації. Встановлено, що електронне портфоліо використовується в білінгвальній освіті як новітній метод зберігання і презентації виконаних учнями робіт, творів. Воно представляє відгуки, рекомендації вчителів стосовно іншомовної діяльності учня. Це своєрідна платформа для дискусій, позаяк портфоліо може слугувати в освітньому середовищі для зв'язку учня і вчителя, вчителя і батьків стосовно досягнень і успіхів учня в іншомовній діяльності. Встановлено, що в умовах білінгвальної освіти європейське мовне портфоліо пропонує чіткі, систематичні дескриптори знань і вмінь учнів в оволодінні іноземними мовами, використовується також для самооцінки досягнень учня. Це мотивує його працювати краще, дозволяє виявити прогалини в навчанні. В умовах білінгвальної освіти портфоліо може використовуватися для порівняння і оцінювання рівня навичок іншомовної діяльності різних учнів, що дозволяє вчителю коригувати білінгвальний освітній процес. Використання електронного мовного портфоліо в білінгвальній освіті сприяє інтеграції позитивного досвіду іншомовної діяльності, заохочує учня до реалізації практичних її аспектів, закладає основи для професійного розвитку.

113

Ключові слова: електронне мовне портфоліо, білінгвальна освіта, новітній метод, освітній процес, іншомовна діяльність.

Вступ

Концепт електронного мовного портфоліо складний і багатогранний. Європейське мовне портфоліо як інноваційна педагогічна і методична технологія полягає в представленні сукупності інформації про самоосвіту, навчання чи професійне життя людини шляхом вибору значущих результатів її діяльності. В білінгвальному освітньому середовищі воно спрямоване на конкретні вікові групи і може ефективно використовуватись фахівцями білінгвального навчання в початковій, середній та вищій освіті. Мовне портфоліо об'єднує і підсумовує досягнення учня в іншомовній діяльності. В європейській педагогіці, яка активно пропагує використання електронного мовного портфоліо, передбачено, що учень за допомогою цифрових технологій бере активну участь в процесі навчання, разом з вчителем при необхідності вносить зміни у планування іншомовної діяльності, а також здійснює позашкільну роботу відповідно до поставлених цілей. Електронне мовне портфоліо відіграє значну роль у зміцненні інтеграції цифрового і традиційного навчання згідно чітко встановлених педагогічних підходів до вивчення іноземних мов, використовуючи переваги міжкультурного контексту та новітніх стратегій навчання.

Аналіз попередніх досліджень з проблеми

Серед вітчизняних і зарубіжних науковців потрібно виокремити С.Ю. Ніколаєву, Н.В. Ягельську, Ch. Amblard, H. Banon-Schirman, Ph. Barrett, P. Makardidjian, які приділили велику увагу дослідженню концепту європейського мовного портфоліо, тоді як його використання в умовах білінгвальної освіти вивчено недостатньо. Цим зумовлена **мета** нашої наукової розвідки – дослідити електронне мовне портфоліо в білінгвальній освіті як новітній метод презентації іншомовної діяльності учня.

Методами дослідження слугували: аналіз наукової літератури, дотичної до проблеми дослідження, емпіричний метод для опису концепту електронного мовного портфоліо, теоретичні методи (індукція, дедукція, пояснення).

Результати дослідження

Існують різні підходи до визначення структури і змісту портфоліо, його ролі в білінгвальному освітньому процесі. Портфоліо є файлом, частково фотографічним чи ілюстрованим, створеним з метою презентації окремо взятої роботи чи діяльності в цілому (Офіційна термінологія. Генеральна комісія з термінології і неології, 2005: 845); портфоліо є колекцією робіт учня, яка демонструє його компетентність та містить відповідні свідчення про його досягнення (Амблар Філіп, 2004); портфоліо розглядається як персоналізоване досье, що містить роботи і досягнення учня та засвідчує його прогрес (Цифрове портфоліо, 2020: 11). Найчастіше портфоліо розглядають як інструмент оцінки результатів навчання учня, оскільки за його допомогою у співпраці вчителя з учнем здійснюється безперервне оцінювання його успіхів і досягнень. Портфоліо документує прогрес учня, рівень його розвитку, у ньому можна зберігати роботи учня. Його розглядають як важливий інтерактивний інструмент спілкування між учнем, батьками і вчителями та як додаткове джерело інформації про власника, оскільки воно слугує для демонстрації думки вчителя про учня, показує батькам прогрес їхньої дитини. Інакше кажучи, портфоліо – це журнал учня, досье, що постійно доповнюється, об'єднує різні види роботи учня, містить оцінки вчителя, відгуки, зауваження, включає також особисті судження, представляє самооцінку учня.

Загалом, цілей використання портфоліо багато. По-перше, розвинути когнітивні навички учня, пропонуючи йому оцінити результати своєї роботи, спостерігати за своїм прогресом, оцінювати свої дії, усвідомлювати свої сильні і слабкі сторони. Це дасть можливість учню самостійно виробити стратегію навчальної діяльності. Звісно, що у цьому випадку мова йде про учня середньої або старшої школи. По-друге, підвищити мотивацію учня, давши йому можливість брати участь в організації процесу навчання, самостійно оцінювати результати, вибираючи серед своїх досягнень найбільш успішні і презентувати їх, якщо потрібно, іншим учням. Науковці Банон-Шірман, Макардіджан, визначають портфоліо як колекцію робіт учня з метою представлення його прогресу та досягнень в одній або декількох дисциплінах (Банон-Шірман & Макардіджан, 2006: 32-33). В умовах білінгвальної освіти формати портфоліо учня можуть бути різними: у вигляді шкільного портфеля, картотеки, папки тощо. У паперових портфоліо, зазвичай, розміщені документи, що представляють навчальну діяльність учня, фотографії, аудіокасети або відео.

Електронне портфоліо (e-portfolio) з'явилося на початку 1990-х, і має деякі переваги перед паперовим (Барретт, 2005, 2007). Воно легше переглядається, його можна редагувати за допомогою новітніх цифрових технологій, на відміну від паперового аналогу. Крім того, його

можна розмістити в мережі, повністю або частково і, таким чином, оприлюднити, що забезпечує більшу портативність, краще розповсюдження. Щодо формату змісту електронного портфоліо, воно може мати звукове оформлення, містити фотографії, відео, графіки, цифрові тексти тощо. Учень може записувати голосові повідомлення іноземною мовою за допомогою мікрофона, щоб пізніше включити їх для прослуховування в класі. Таким чином можна проаналізувати текст, прослухати пісню. Електронне портфоліо можна зберігати на сервері (наприклад, у школі) або на веб-сайті. Оскільки для його керування потрібне ІТ-середовище, при розробці електронного портфоліо учня необхідно виконати кілька кроків, інтегруючи спеціальну технологію:

- програмне забезпечення (створення пароля, забезпечення дискового простору для кожного із учнів);
- функція управління документами (ідентифікація, класифікація, копіювання, стирання, тощо);
- функція для реєстрації та управління коментарями, примітками учня, відгуками вчителя, батьків;
- функція для відображення робіт учня в обмеженому чи широкому доступі, створення безпечного простору для коментарів.

Незалежно від формату, портфоліо паперові, електронні або комбіновані (одна частина паперова, інша електронна), визначаються тими самими технічними характеристиками змісту та структури. В зарубіжній науці інструментарій для створення електронного портфоліо описано цілісно і ґрунтовно (Барретт, 2007, 2008). Оскільки в портфоліо зібрані передусім документи, важливим є його зміст, який допоможе вказати, які типи документів у ньому знаходяться, в якому розділі містяться рекомендації і відгуки вчителів і т. д. Зміст портфоліо учня, як правило, дуже різноманітний і складається з досягнень у навчанні, оцінки вчителя, самооцінки, коментарів однолітків, батьків, а тому доцільно виділити окремо розділ, присвячений тим досягненням, якими учень пишається найбільше. Згідно з європейськими рекомендаціями, портфоліо повинне також забезпечувати можливість участі учнів у визначенні його змісту, критеріїв оцінки.

Європейське мовне портфоліо можна використовувати в білінгвальному навчально-виховному процесі, починаючи з наймолодших школярів. Дослідження показало, що перше європейське мовне портфоліо було призначене саме для школярів-початківців, які вивчають мову, а отже враховує специфіку цієї аудиторії. Портфоліо може бути справжнім інструментом мотивації для вивчення іноземних мов та відкриття інших культур на початковому етапі навчання (Ніколаєва, Ягельська, 2005). Крім освітніх та інформаційних функцій, портфоліо властива спонукальна функція: його призначення – розвиток багатомовності та заохочення до іншомовного навчання всіх учнів.

В умовах білінгвальної освіти електронне мовне портфоліо визначається як сукупність цифрової інформації, яка ілюструє білінгвальне вивчення нелінгвістичних предметів, позашкільне навчання. В портфоліо відображаються погляди та мрії старшокласників стосовно професійного життя, оскільки за допомогою підбору значущих результатів іншомовної діяльності можна зрозуміти ставлення учнів до навчання, планування професійного майбутнього.

В білінгвальній освіті електронне мовне портфоліо є інноваційним інструментом, оскільки базується на досягненнях сучасної науки і цим відрізняється від класичного. В епоху інноваційних технологій електронне мовне портфоліо стало надійним і ефективним методом іншомовної діяльності в умовах білінгвальної освіти і розглядається як діяльнісний інструмент з

точки зору педагогіки, психології, а також методики викладання іноземних мов. Це платформа, яка сприяє багатомовному і міжкультурному навчанню, дозволяє проводити інтерактивну роботу з використанням багатомовних дескрипторів, розроблених та апробованих в конкретних навчальних контекстах.

Електронне мовне портфоліо заохочує до використання основних принципів Європейської мовної системи, оскільки базується на цінностях Ради Європи щодо створення мереж користувачів в державах-членах європейської спільноти, використання нових технологій для вивчення і викладання іноземних мов у міжкультурному контексті. В дійсності, портфоліо вписується в позитивне бачення світу і Європи зокрема (Банон-Шірман & Макардіджан, 2006: 33). Електронне портфоліо пропонує освітні інструменти для навчання і контролю, сприяє документуванню результатів і досягнень процесу навчання учнів підчас індивідуальних і групових занять. Використання електронного портфоліо для реалізації власного шляху в процесі білінгвального навчання дозволить школяреві краще інтегрувати позитивний досвід вивчення іноземних мов. Можна виділити кілька форм електронного портфоліо:

- електронне портфоліо навчання і розвитку, яке демонструє прогрес і розвиток навичок учня протягом певного періоду часу. Воно, як правило, включає елементи самооцінювання, зворотній зв'язок з учителем, що дозволяє встановити нову, більш насичену форму спілкування;
- портфоліо електронних оцінок, що використовується в основному для оцінювання навичок учня в іншомовній діяльності відповідно до цілей та стандартів програми;
- електронне портфоліо презентації, яке служить для демонстрації рівнів навичок і досягнень іншомовної діяльності учня.

Отже, ініціація створення електронного мовного портфоліо, методологія використання електронної платформи базується на компетентнісному підході до процесу викладання і навчання іноземних мов в умовах білінгвальної освіти. Це вимагає від фахівців білінгвального навчання необхідної підготовки і стосується як традиційного, так і дистанційного вивчення іноземної мови. Портфоліо слугує учню засобом до роздумів над процесом навчання і способами використання мов (Банон-Шірман & Макардіджан, 2006: 32). Впровадження системи оцінювання (поточне і підсумкове), визначення та конкретизація цілей, стратегій іншомовного навчання, забезпечення самостійності учнів у процесі самоосвіти повинні сприяти утвердженню демократичних цінностей білінгвальної освіти, яка базується передусім на міжкультурному вихованні. Використання іноземної мови для вивчення нелінгвістичних дисциплін відбувається одночасно із викладанням культур, вивчення і опрацювання автентичних текстів сприяє розвитку міжкультурних навичок учнів. Регулярний обмін педагогічним досвідом та передовою практикою викладання іноземних мов за допомогою електронного мовного портфоліо слугує підвищенню ефективності білінгвального освітнього процесу в цілому.

Висновки

В ході дослідження ми прийшли до висновку, що електронне мовне портфоліо в білінгвальній освіті – це колекція різного виду учнівських робіт, свідчення прогресу і досягнень учня в іншомовній діяльності. За допомогою портфоліо можна дізнатись про його сильні і слабкі місця, ознайомитись з відгуками вчителів, рекомендаціями стосовно покращення результатів навчання. В умовах білінгвальної освіти електронне мовне портфоліо демонструє предметну компетентність учня, показує рівень його міжкультурних навичок. У ньому можна побачити не

тільки прогрес учня в іншомовній діяльності, але також і прогалини. Переваги використання електронного мовного портфоліо над традиційним паперовим в білінгвальній освіті очевидні: це новітній метод презентації іншомовної діяльності учня. Проведене дослідження показало, що електронне мовне портфоліо в умовах білінгвальної освіти є ефективним онлайн-інструментом представлення іншомовної діяльності учня, позаяк сприяє соціальній і міжкультурній взаємодії учня і вчителя, дозволяє оцінювати досягнення учня, мотивує до активного особистісного розвитку. **Перспективи подальших досліджень** будуть спрямовані на детальне вивчення дескрипторів рівнів мовних компетенцій учнів в умовах білінгвальної освіти.

Бібліографічні посилання

- Винарчик, М.П. (2014). Розвиток білінгвальної освіти у середніх навчальних закладах Франції (70-ті роки XX – початок XXI століття): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Дрогобич.
- Ніколаєва, С. Ю. (укр. ред.). (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. К.: Ленвіт.
- Ніколаєва, С.Ю., & Ягельська, Н.В. (2005). Мовний портфель: призначення, структура види, укладання: посіб. Бібліотечка журналу «Іноземні мови», Вип. 4. 64 с.
- Amblard, Philippe. (2004). Guide juridique de l'Internet scolaire : fiche 20. *Eduscol*. <http://eduscol.education.fr/juri/juriscol/fiche20.htm>
- Banon-Schirman, P. & Makardidjian, Ch. (2006). Quelle place pour le Portfolio européen des langues? *Le français dans le monde*. Paris, 344, 32–34.
- Barrett, H. (2007) Categories of ePortfolio Tools. <http://electronicportfolios.org/categories.html>
- Barrett, H. (2008) ePortfolios for Learning. <http://electronicportfolios.org/blog/2008/07/necc-2008-update.html>
- Little, D. & Perclova, R. (2003) *The European Language Portfolio: a guide for teachers and teacher trainers*. Council of Europe. Strasbourg. 178 p.
- MEQ. Portefolio sur support numérique, 2020, PDF, 55 p. <http://www.meq.gouv.qc.ca/drd/tic/pdf/portfolio.pdf>
- Terminologie officielle. Commission générale de terminologie et de néologie (France). (2005). p. 845. <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do>
- Typologie du portfolio en numérique. <https://eduscol.education.fr/numerique/dossier/archives/portfolionumerique/typologie-du-portfolio-en-education>

References

- Vy`narchy`k, M. P. (2014). Rozvy`tok bilingval`noyi osvity` u serednix navchal`ny`x zakladax Franciyi (70-ti roky` XX – pochatok XXI stolittya) [The development of bilingual education in secondary educational institutions in France (70s of the XX - beginning of the XXI century)]: dy`s. ... kand. ped. nauk: 13.00.01. Drogoby`ch. (In Ukrainian).
- Nikolayeva, S. Yu. (ukr. red.). (2003). *Zagal`noyevropejs`ki Rekomendaciyi z movnoyi osvity`: vy`vchennya, vy`kladannya, ocinyuvannya* [Pan-European Recommendations for Language Education: Study, Teaching, Assessment]. K.: Lenvit. (In Ukrainian).

- Nikolayeva, S. Yu., & Yagel's'ka, N. V. (2005). *Movnyj portfel': pry'znachennya, struktura vy'dy, ukladannya: posib.* [Language portfolio: purpose, structure, types, conclusion: manual] Bibliotekha zhurnalu «Inozemni movy». 4. 64 s. (In Ukrainian).
- Amblard, Philippe. (2004). Guide juridique de l'Internet scolaire : fiche 20. *Eduscol*. <http://eduscol.education.fr/juri/juriscoll/fiche20.htm>
- Banon-Schirman, P. & Makardidjian, Ch. (2006). Quelle place pour le Portfolio européen des langues? *Le français dans le monde*. Paris, 344, 32–34.
- Barrett, H. (2007) Categories of ePortfolio Tools. <http://electronicportfolios.org/categories.html>
- Barrett, H. (2008) ePortfolios for Learning. <http://electronicportfolios.org/blog/2008/07/necc-2008-update.html>
- Little, D. & Perclova, R. (2003) *The European Language Portfolio: a guide for teachers and teacher trainers*. Council of Europe. Strasbourg. 178 p.
- MEQ. Portfolio sur support numérique, 2020, PDF, 55 p. <http://www.meq.gouv.qc.ca/drd/tic/pdf/portfolio.pdf>
- Terminologie officielle. Commission générale de terminologie et de néologie (France). (2005). p. 845. <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do>
- Typologie du portfolio en numérique. <https://eduscol.education.fr/numerique/dossier/archives/portfolionumerique/typologie-du-portfolio-en-education>

Vynarchyk Mariya

118

Electronic language Portfolio in bilingual education as the latest method of presenting a pupils' foreign language activities

Abstract

The scientific article explores the problem of using the electronic language Portfolio in bilingual education as the latest method of presenting a pupils' foreign language activities. Its importance at the present stage of education development is substantiated. The role of the electronic platform in the educational bilingual process is analyzed, as with the development of the latest digital technologies there have also been changes in its organization. It is established that the electronic Portfolio is used in bilingual education as the latest method of storage and presentation of the works carried out by the pupils. It presents feedback, recommendations of teachers regarding foreign language activities of the student. It is a kind of platform for discussions, as the Portfolio can serve in the educational environment to connect the pupil and the teacher, to present the achievements and successes of the pupil in foreign language activities. It is established that in the context of bilingual education, the European language Portfolio offers clear, systematic descriptors of pupils' knowledge and skills in mastering foreign languages, and is also used to assess student achievement. This motivates them to work better, allows them to identify gaps in their learning. In the context of bilingual education, the Portfolio can be used to compare and evaluate the level of foreign language skills of the pupils, which allows the teacher to adjust their intervention in the bilingual educational process. It is stated that in today's conditions the electronic language Portfolio is especially effectively used in bilingual education, as it provides interaction between peers, serves as a means of communication between the pupil and the teacher, the teacher and the parents. The use of electronic language Portfolio in bilingual education promotes the integration of positive experience

of foreign language activities, encourages pupils to implement its practical aspects, establishes the foundation for professional development.

Key words: electronic language Portfolio, bilingual education, latest method, educational process, foreign language activity.

Інформація про автора:

Винарчик Марія

- кандидат педагогічних наук
- Україна
- доцент кафедри романської філології та компаративістики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
- ORCIDiD <https://orcid.org/0000-0001-8270-6178>
- E-mail: vynachyk.m@gmail.com

Vynarchyk Mariya

- Candidate of Pedagogical Sciences
- Ukraine
- Associate Professor of the Department of Romance Philology and Comparative Studies
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University